

มหัศจรรย์ใบไม้สีทองแห่งปลายด้ามขวาน : Wonderful gold leaf of South Thailand

ฟัตฮียะห์ กอซอกือจิ (Fathiyah kosokeucik)¹

โนซิตา ดารามัน (Nosita Daraman)¹

โรสมิมิ อารง (Rosmimi Arong)¹

ฟามีซา มะเซ็ง (Fameesa Ma-seng)¹

นูรีญา หะยิมะยิ (Nureeya Hayeemayee)¹

ประเทศไทยมีหลายพื้นที่ภาคไม่ว่าจะเป็น ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ จึงทำให้วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นล้วนแตกต่างกันออกไปในแต่ละภาค ภูมิปัญญาท้องถิ่นล้วนมีอยู่ 4 ปัจจัย ไม่ว่าจะเป็น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ยกตัวอย่างเช่น หากเป็นภาคกลาง ภูมิปัญญาด้านอาหารก็จะเป็นการทำน้ำพริกปลาหู แกงเลียง ฯลฯ จึงทำให้ประเทศไทยมีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่หลากหลายนัก เช่น ภาคใต้อย่างพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีพื้นที่ติดกับประเทศมาเลเซีย ประชาชนในพื้นที่มีการใช้ภาษา อีกทั้งวิถีการดำเนินชีวิต ศิลปวัฒนธรรมล้วนแตกต่างจากประชาชนในพื้นที่อื่นของประเทศ โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆที่มีความเป็นเอกลักษณ์ซึ่งถ่ายทอดผ่านรุ่นสู่รุ่นมายาวนานหลายสิบปี (จุฑารัตน์ สีสูงเนิน, 2556) การทำกรอบรูปใบไม้สีทอง การทำผ้าบาติก รำ-ตารีกีปัส และอื่นๆอีกมากมาย ล้วนแล้วมาจากความคิดและภูมิปัญญาของชาวบ้านพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ อย่างภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนราธิวาสที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายนั่นก็คือใบไม้สีทอง เนื่องจากใบไม้สีทองเป็นใบไม้ที่แตกต่างจากใบไม้ชนิดอื่น มีสีเขียวงามและโดดเด่น อีกทั้งยังเป็นใบไม้ที่ถูกลืมพบได้แค่ที่เดียวในโลกคือ บนเทือกเขาบูโด วนอุทยานน้ำตกปลาโจ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์มากเลยทีเดียว อีกทั้งใบไม้ชนิดนี้ มีลักษณะที่สวยงามเป็นไม้เลื้อย และใบไม้จะเปลี่ยนสีเป็นช่วงๆจากสีเขียวเป็นสีเงิน หลังจากนั้นก็จะกลายเป็นสีทองกำมะหยี่ เหมาะแก่การนำมาทำเป็นของที่ระลึก รวมไปถึงใบไม้ชนิดนี้สามารถทำรายได้ให้แก่พี่น้องในจังหวัดนราธิวาสอีกด้วย โดยการทำเป็นสินค้าโอท็อปของที่ระลึก ส่งออกไปยังหลายๆจังหวัด และใบไม้ชนิดนี้สามารถทำรางวัลให้แก่พี่น้องในจังหวัดนราธิวาสได้อีกด้วย ใบไม้ชนิดนี้จึงควรค่าแก่การอนุรักษ์และควรค่าแก่การส่งต่อๆให้รุ่นลูกหลานได้ศึกษา และสืบทอดวัฒนธรรมนี้ไม่ให้หายไป

¹ สาขาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ลักษณะพิเศษของใบไม้สีทอง ใบไม้สีทองเป็นพันธุ์ไม้เถาเลื้อยขนาดใหญ่เลื้อยพันตามต้นไม้ใหญ่ ฝักใบจะคล้ายขนกำมะหยี่ปกคลุมทั้งใบเริ่มแรกจะเป็นสีนาค คล้ายสีชมพู เมื่อผ่านไปสัก 2 สัปดาห์ จะกลายเป็นสีน้ำตาลและเข้มขึ้นเรื่อยๆจนประมาณ 3 เดือนจะกลายเป็นสีทอง และอีก 6-7 เดือนต่อจากนั้น จากสีทองจะกลายเป็นสีเงิน แต่ใบที่นำมาทำใบให้แห้งและจำหน่ายจะเลือกเป็นสีทองเพราะลูกค้าที่ซื้อจะชอบใบที่สมบูรณ์เต็มที่มีขนาด 10x18 เซนติเมตร แต่เคยพบใหญ่ที่สุดกว่า 25 เซนติเมตร

ใบไม้สีทอง มีความมหัศจรรย์และแปลกกว่าพันธุ์ไม้ชนิดอื่น เพราะทุกส่วนไม่ว่าจะเป็นลำต้น กิ่ง ก้าน ผล หรือใบ จะมีขนนุ่มๆ คล้ายกำมะหยี่ปกคลุมอยู่ และใบก็จะเปลี่ยนสีไปตามฤดูกาล คือมีทั้ง สีทองแดง สีทอง และสีเงิน ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นไม้มงคลนำโชค จึงนิยมนำไปประดับตกแต่งตามอาคารบ้านเรือน และสถานที่ต่างๆ หรือให้เป็นของขวัญ ใครได้เป็นเจ้าของก็จะทำให้เป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ทำให้มีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าและพบเจอแต่สิ่งที่ดีๆ (ใบไม้สีทองพันธุ์ไม้มงคลหายาก, 2559)

สภาพความเป็นอยู่ของใบไม้สีทอง การกระจายพันธุ์ ในธรรมชาติพบเฉพาะในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาสและยะลาขึ้นตามที่โล่งริมลำธารในป่าดิบชื้นอุทยานแห่งชาติน้ำตกป่าโจและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ฮาลา-บาลาระดับความสูง 50 -200 เมตรพันธุ์ใบไม้สีทองเกิดขึ้นในสภาพอากาศที่ร้อนชื้น และอุณหภูมิที่เหมาะสม อีกทั้งใบไม้สีทองยังเกิดขึ้นในป่าลึกการเดินทางเข้าออกจะลำบากมาก ดังนั้น คนที่จะเข้าไปเก็บ ต้องเป็นผู้ชำนาญทางโดยปีหนึ่งจะเก็บได้แค่ 2 ช่วงคือ เดือนมีนาคมและกันยายนเท่านั้น ใบที่เก็บมาเฉลี่ยจาก 100 ใบจะมีใบสมบูรณ์จำหน่ายได้ประมาณ 20 ใบเท่านั้น

ภาพที่ 1 ใบไม้สีทอง

ที่มา: <https://www.bloggang.com>

ภาพที่ 2 ใบไม้สีทอง

ใบไม้สีทองมีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย มักพบเจริญเติบโตอยู่ในป่าดิบชื้นบริเวณที่โล่งริมธารของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เช่นบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลาบาลา และอุทยานแห่งชาติน้ำตกบาโจ ใบไม้สีทอง ได้รับการประกาศให้เป็นพันธุ์ไม้ชนิดใหม่ของโลก ในปี พ.ศ. 2532 โดยนักพฤกษศาสตร์ชาวเดนมาร์กที่มีชื่อว่า ศาสตราจารย์ ไคลาร์เซน (Prof.Kai Larsen) หลังจากที่ได้นำขึ้นทูลเกล้าถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แล้วให้กรมป่าไม้ส่งไปทำการพิสูจน์ต่อที่ประเทศเดนมาร์ก โดยได้ตั้งชื่อตามลักษณะสีของใบ ปัจจุบันได้นำมาขยายพันธุ์เพื่อปลูกเป็นไม้ประดับกันบ้าง แต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย ใบไม้สีทองมีชื่อท้องถิ่นซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า “ย่านดาโ๊ะ” และนำขึ้นทูลเกล้าถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีต่อกรมป่าไม้ได้ส่งไปพิสูจน์ที่ประเทศเดนมาร์กและประกาศเป็นพันธุ์ไม้ชนิดใหม่ของโลกโดยศาสตราจารย์ไคลาร์เซน (Prof.Kai Larsen) นักพฤกษศาสตร์ชาวเดนมาร์ก เมื่อปี พ.ศ.2532 ตีพิมพ์ลงใน Nodic Journal of Botany Vol. 9 No.3 หน้า 253-256 ด้วยความมหัศจรรย์ของใบไม้สีทองเป็นพันธุ์ไม้ที่มีความแปลกกว่าพันธุ์ไม้ชนิดอื่นๆคือทุกส่วนของต้นใบไม้สีทองจะมีขนเหมือนกำมะหยี่ไม่ว่าจะเป็นลำต้นกิ่งก้านผลและใบ โดยเฉพาะใบของของต้นใบไม้สีทองนอกจากมีขนที่เป็นกำหยี่แล้ว ยังมีความนุ่มที่นำสัมผัสและยังสามารถเปลี่ยนสีของใบเอง โดยตามธรรมชาติ ตามฤดูกาลคือมี 3 สีทั้งสีทองสีเงินสีนาก (Red Gold= Alloy of Gold and Copper) ชาวบ้านถือว่าเป็นพันธุ์ไม้มงคลจึงเชื่อกันว่าเป็นใบไม้ นำโชคลาภทำให้โชคลาภแก่เจ้าของตลอดเวลานิยมมอบเป็นของขวัญหรือนำไปประดับตกแต่งบ้าน โรงแรมสปาโดยเชื่อกันว่าเมื่อมี “ใบไม้สีทอง” แล้วจะทำให้ชีวิตพบแต่สิ่งดีๆ และการทำงานเจริญรุ่งเรืองขึ้น เป็นสิ่งที่ควรมีไว้เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ทุกคนที่ต้องการความเจริญก้าวหน้าในชีวิต

ลำต้น ใบไม้สีทองเป็น ไม้เถาเลื้อยเนื้อแข็งขนาดใหญ่ มักเกาะพัน ไปปกคลุมต้นไม้ใหญ่ มีความสูงของลำต้นประมาณ 30 เมตร

ภาพที่ 3 ลำต้น

ใบ มีลักษณะค่อนข้างกลม ปลายใบเว้าลึกเป็น 2 แฉก โคนใบหยักเว้าเป็นรูปหัวใจ ใบออกแบบเดี่ยวๆ เรียงสลับกัน ความกว้างของใบมีประมาณ 10 เซนติเมตร ยาวประมาณ 18 เซนติเมตร ผิวใบมีขนนุ่มสีทองคล้ายกำมะหยี่น้ำตาลสัมผัส ขณะใบยังอ่อนจะออกเป็นสีทองแดงที่บริเวณปลายกิ่ง ต่อมาประมาณ 2 สัปดาห์ก็จะกลายเป็นสีน้ำตาล และจะเป็นสีน้ำตาลเข้มขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นสีทองใน 3 เดือนต่อมา และเมื่อใบแก่ในระยะเวลาสุดท้ายก่อนจะร่วงอีกประมาณ 6-7 เดือน ใบก็จะเปลี่ยนเป็นสีเงิน ส่วนกลุ่มใบที่มีสีเขียวที่ทำหน้าที่สังเคราะห์แสงมักจะอยู่บริเวณส่วนกลางของลำต้น ใบไม้สีทองต้องมีอายุมากกว่า 5 ปีขึ้นไปถึงจะให้ใบเป็นสีทองได้ และช่วงที่ให้ใบสีทองมักจะอยู่ในช่วงเดือนมิถุนายนไปจนถึงเดือนกรกฎาคมของทุกปี

ใบมีสองชนิด คือกลุ่มใบสีเขียวทำหน้าที่สังเคราะห์แสงสร้างอาหารและกลุ่มใบสีทองซึ่งมีน้อยกว่า และเมื่อไหร่ที่ใบไม้สีทองนี้ออกดอก ใบชุดที่เติบโตมาพร้อมช่อดอกก็จะเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีทองทันที

ภาพที่ 4 ใบอ่อนที่ยังไม่กางออกจะเป็นสีน้ำตาล

ใบกลุ่มสีทองนี้ ขณะเป็นใบอ่อนจะมีสีชมพู บางทีก็เรียกสีน้ำตาล (ใช้เวลา 2 สัปดาห์) เมื่อใบแก่ขึ้นจะค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นสีทองแดงหรือสีทอง (ใช้เวลาประมาณ 3 เดือน) ระยะสุดท้ายจะเปลี่ยนเป็นสีเงิน (ใช้เวลาประมาณ 6-7 เดือน) แล้วจึงทิ้งใบ

ดอก มีลักษณะคล้ายดอกเสี้ยว มักออกเป็นช่อบริเวณปลายกิ่ง ในแต่ละช่อจะมีดอกย่อยอยู่ประมาณ 10 ดอก ดอกย่อยมีกลีบสีขาวรูปใบพายจำนวน 5 กลีบ เส้นผ่านศูนย์กลางของดอกย่อยเมื่อบานแล้วมีประมาณ 2 เซนติเมตร ต่อมาจะเปลี่ยนเป็นสีขาวนวล มีกลิ่นหอม ในช่วงเดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์ มักจะมีดอกให้เห็น

ภาพที่ 5 ดอกของใบไม้สีทองจะมีกลิ่นหอมอ่อนๆ

ที่มา: นฉฉ, (2553)

หากได้เห็น ใบไม้สีทอง ยามที่ต้องกับแสงอาทิตย์ยามเช้า คงไม่มีใครปฏิเสธ ว่ามันเป็นใบไม้ชนิดหนึ่งซึ่งงดงามที่สุดในโลกจริง ๆ ระยะเวลาที่จะเห็นใบเป็นสีทองชัดเจนในช่วงเดือน มิถุนายน - กรกฎาคม ของทุกปี ต้นที่ปรากฏใบสีทองต้องมีอายุมากกว่า 5 ปี จะออกดอกในช่วงปลายปี ยามปลายฝนต้นหนาว ประมาณเดือน ตุลาคม – กุมภาพันธ์

ภาพที่ 6 ดอกสีขาวอ่อนหอมและใบอ่อนสีนาค

ที่มา: <https://goo.gl/WlrWw>

ดอกออกเป็นช่อตามปลายกิ่ง สีขาวแล้วเปลี่ยนเป็นสีนวล มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ กลีบดอก 5 กลีบ เป็นรูปช้อน ขอบกลีบข่น ลักษณะคล้ายดอกเลี้ยว เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 เซนติเมตร ช่อหนึ่ง ๆ มี ตั้งแต่ 10 ดอกขึ้นไป มีเกสรตัวผู้และตัวเมียยื่นออกมา เป็นดอกสมบูรณ์เพศ ทะยอยบานไม่พร้อมกัน ในช่วงนี้ใบไม้ชูดที่เติบโต

ผล มีลักษณะเป็นฝักคล้ายดาบ มีความกว้างประมาณ 6 เซนติเมตร ยาวประมาณ 23 เซนติเมตร บริเวณผิวของผลจะปกคลุมไปด้วยขนสีน้ำตาลแดงคล้ายกำมะหยี่ เมื่อแก่จะแตกออก

ภาพที่ 7 ผล

ที่มา: <https://www.bloggang.com>

เมล็ดลักษณะของเมล็ดจะแบนยาวคล้ายรูปดาบ มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2.5-2.6 เซนติเมตร ใน 1 ฝักจะมีเมล็ดประมาณ 4-6 เมล็ด (ใบไม้สีทองพันธุ์ไม้มงคลหายาก,2559)

ภาพที่ 8 เมล็ด

ประโยชน์ของใบไม้สีทอง ผลិតภัณฑ์ของกลุ่มรักษ์บางนรา รู้จักใบไม้สีทองกันพอสมควรแล้ว ขอ นำท่านมายัง บ้านเลขที่ 59/1 ถนนวรคามพิพิธ ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ทำการของ “กลุ่มรักษ์บางนรา” กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ยพยายามชวนขยายสร้างอาชีพจากผลผลิตในท้องถิ่น คุณเอกราช แล้ว ด้วยบุญ ประชานกลุ่ม เล่าให้ฟังว่า กลุ่มรักษ์บางนราก่อตั้งมากกว่า 4 ปีแล้ว และเป็นกลุ่มที่ผลิตสินค้าหนึ่ง ตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือโอท็อป ทั้งยังได้รับเครื่องหมาย 3 ดาวโอท็อป ระดับประเทศ ซึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มรักษ์บางนรามีทั้งใบไม้สีทองในกรอบรูปขนาดต่างๆ รวมทั้งเรือกอกและจำลอง

“เราคัดใบไม้สีทองใบที่สมบูรณ์ที่สุด ไม่มีรอยตำหนิใดๆ เอามาทับให้แห้ง แล้วใช้กาวยางธรรมชาติติดลงไปกรอบรูป หากไม่นำไปตากแดดผลิตภัณฑ์ของเราสามารถอยู่ได้นานกว่า 10 ปี แน่นอน” คุณเอกราช ยืนยัน

ใช้เลขมงคลกำหนดจำนวนใบไม้ คุณเอกราช เล่าด้วยว่า “ใบไม้สีทองใส่กรอบมีหลายขนาด หลายราคา เช่น ใบไม้สีทอง 1 ใบ ราคาขายอยู่ที่ 190 บาท 7 ใบ ราคา 1,650 บาท 9 ใบ ราคา 1,950 บาท ไปจนถึง 19 ใบ ในกรอบขนาด 16×48 นิ้ว ราคา 4,800 บาท ซึ่งการกำหนดจำนวนใบไม้สีทอง นิยมใช้ตัวเลขมงคลเป็นตัวกำหนด โดยกรอบที่มีเลข 9 คนไทยถือว่าเป็นเลขมงคลจะขายดี เพราะลูกค้าส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ พนักงานบริษัทนิยมซื้อเป็นของฝากญาติและอวยพรผู้ใหญ่ ต้นใบไม้สีทองที่มีการนำไปปลูกยังที่ต่างๆ ทั่วประเทศไทย ใบที่ได้อาจจะมิสีทองจริง แต่สีทองอาจไม่สวยเท่าใบไม้สีทองที่ปลูกในพื้นที่ 3 จังหวัด

ชายแดนภาคใต้ เนื่องจากพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นป่าดิบร้อนแบบอินโดฯ-มาลายัน ซึ่งป่าดิบชื้นเขตร้อนมีความชื้นสูง เพราะมีฝนตกตลอดปีและเป็นป่าที่มีความหลากหลายทางชีวภาพมากที่สุด เมื่อเทียบกับป่าประเภทอื่นในพื้นที่เท่ากัน” คุณเอกราช บอกต่อว่า คนหนุ่มสาวและคนรุ่นใหม่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสต่างตื่นตัวพยายามสร้างงาน สร้างอาชีพ จากความได้เปรียบของพื้นที่และจากวัสดุที่มีในพื้นที่ ซึ่งน่าดีใจที่สิ่งนี้อาจเป็นเครื่องช่วยลดความรุนแรงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ (รันตี วงศ์ตะนาวศรี, 2554)

การนำใบไม้สีทองมาแปรรูปเป็นของประดับและตกแต่งตามอาคารบ้านเรือน ใบไม้สีทองสามารถนำมาทำเป็นใบไม้แห้ง ประดับเป็นการ์ดหรือใส่กรอบรูป โดยการนำมาบรรจุไว้ในกรอบไม้สีเหลี่ยมที่บุด้วยผ้าชนิดต่างๆทำให้เกิดงานอาชีพและความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชนได้อีกด้วย

จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ มีเพียงแห่งเดียวในประเทศ รูปแบบไม่มีใครเหมือนและเป็นการนำวัสดุตามธรรมชาติมาแปรรูปและให้คงไว้ในลักษณะตามธรรมชาติเดิมและเป็นสินค้าประเภทเดียวที่ไม่มีคู่แข่ง ใช้วัสดุจากธรรมชาติ เป็นของหายาก เป็นกรอบสี่เหลี่ยมจัตุรัส/ผืนผ้า ที่ทำจากไม้บานาชนิด บูด้วยฝักกำมะหยี่หรืออื่นๆ

รางวัลความภาคภูมิใจจากใบไม้สีทอง

ภาพที่ 9 เกียรติบัตรOTOP คัดสรร 4 ดาว ปี2551/2553

ที่มา: <http://www.otoptoday.com/wisdom>

สรุป

หากได้เห็น “ใบไม้สีทอง” ยามที่ต้องกับแสงอาทิตย์ยามเช้า คงไม่มีใครปฏิเสธ ว่ามันเป็นใบไม้ชนิดหนึ่งที่งดงามที่สุดในโลกจริงๆ ใบไม้สีทองเป็นพืชในสกุลเดียวกับ “ชงโค” มันจึงมีใบที่มีปลายแยกออกจากกัน ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของพืชในสกุล *Bauhinia* บางคนอาจจะมองดูแล้วคล้ายผีเสื้อ บางคนมองดูคล้ายหัวใจ ใบไม้สีทองจะออกดอกในช่วงปลายปี ยามปลายฝนต้นหนาว ดอกของมันจะเป็นกลุ่มใหญ่สีขาวครีม และมีกลิ่นหอมอ่อนๆ ในช่วงนี้เองที่ใบชุกที่เติบโตขึ้นมาพร้อมช่อดอกจะกลายเป็นสีทองเปร่งปรัง จนกลายเป็นชื่อของเขา “ใบไม้สีทอง” ซึ่งมีชื่อท้องถิ่นภาษาชาวี่ว่า “ย่านดาโอ๊ะ” สีที่สวยงามนี้คงไม่ได้สร้างมาให้มนุษย์ชื่นชมเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นดั่งคำเชื้อเชิญให้เหล่าแมลงบินมาแวะเวียน เก็บกินน้ำหวานและช่วยผสมเกสรให้กับเจ้าของ ซึ่งในป่าดิบทางใต้ที่เรื้อนยอดไม้ส่วนใหญ่เป็นสีเขียวครึ้มๆ สีทองของใบไม้สีทองนั้นสามารถมองเห็นไปได้ไกลเป็นกิโล ถ้าหากจับดูจะรู้สึกว่ใบสีทองเหล่านี้มีขนสั้นนุ่มคล้ายกำมะหยี่ ถ้าหากเราเก็บใบไม้สีทองมาในช่วงนี้ แล้วนำมาทับไว้ในหนังสือเล่มหนาสัก 2-3 เดือน มันก็จะคงสภาพสีอยู่แบบนั้น จนกลายเป็นของฝากชิ้นชื่อของจังหวัดนราธิวาส เมื่อชาวบ้านนำใบไม้สีทองมาใส่กรอบหรรษาขายเป็นของฝากให้ผู้มาเยือนได้นำเอกลักษณ์อันเป็นสมบัติอันล้ำค่าที่ธรรมชาติได้มอบให้กับพวกเรา

รายการอ้างอิง

จุฬารัตน์ สีสูงเนิน. (2556). **ภูมิปัญญาไทย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 เมษายน 2561, จาก

<https://sites.google.com/site/phumipayya>

ใบไม้สีทองพันธุ์ไม่มงคลหายาก. (2559). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2561, จาก

<http://www.vichakaset.com/ใบไม้สีทองไม่มงคล/>

รันตี วงศ์ตะนาวศรี. (2554). “**ย่านดาโอะ**” **ใบไม้สีทอง** ของที่ระลึกจากสุดปลายด้ามขวาน. สืบค้นเมื่อวันที่

15 เมษายน 2561, จาก <https://soclaimon.wordpress.com/2011/07/19/ย่านดาโอะ-ใบไม้สีทอง-ข/>.

นณณ์. (2553). **ใบไม้สีทอง**. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2561, จาก <http://www.siamensis.org/article/298>.

ผลิตภัณฑ์ใบไม้สีทอง. (2557). สืบค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2561, จาก <http://nurlailama.blogspot.com>.

ผู้ผลิตโอท็อปจังหวัด. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2561, จาก <http://www.otoptoday.com/wisdom/>.

ใบไม้สีทอง. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2561, จาก <https://www.bloggang.com>.

มหัศจรรย์หนึ่งเดียวในโลก “ใบไม้สีทอง”. (2554) สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2561, จาก

<https://goo.gl/WlrWw>.